

DOMAČI GLASOV

St. 67.
Celovec, 29.
...1945.

1918

29. OKT.

1945

Na današnji dan 1918. leta je bila proglašena samostojna Slovenija.

Na tuji zemlji, kamor nas je privedla izključno želja po čim lepši bodočnosti naše Slovenije, se spominjamo onih velikih moč, ki so po mnogih uspehah ljudskih taborih leta 1867. na vižmarskem taboru prvič, pod tujim gospodstvom, javno izpovedali višek slovenskih hrepenenj - Zedinjeno Slovenijo.

Močan mora biti narod, če hoče, da iz njega porojena misel ostane tako dolgo v njem živa, kakor je vprav vižmarski klic tlel v narodno zavednih srcih do dne, ko mu je majska deklaracija odprla pot v javnost. 29. oktober 1918. leta je bil tisti, ki je v vseh Slovencih za hip vzbudil upanje, da je napočil trenutek Zedinjene Slovenije.

Prekratka je bila žal idilična doba popolne slovenske samostojnosti v okviru jugoslovanske države, da bi jo mogli pravilno oceniti. A vemo le eno - slovenski narod bo dal iz sebe vse svoje le tedaj, če bo lahko popolnoma svoboden in samostojen deloval v družini evropskih narodov. 20--letno sožitje s Srbi in Hrvati v kraljevini Jugoslaviji je v najsvetlejši luči pokazalo mnoge odlike našega naroda. Idejna izgrajenost, duhovna moč in podjetnost so lahko vsem ostalim narodom Jugoslavije, Balkana in prav tako Srednje Evrope, pokazali, da na najbolj kočljivem delu Evrope živi ljudstvo, ki ve, kaj predstavlja in kaj hoče in ki se jasno zaveda svojega poslanstva.

Bolj kot kedaj prej to poslanstvo živo občutimo danes. Biti zvezni člen med zapadom in vzhodom ni lahko. In kakor so ob koncu prve svetovne vojne naši predstavniki rušili stari imperij, ki ni razumel potreb časa in zahtev dežel, z ustanavljanjem lastne države Slovenije, prav tako gledamo danes edino rešitev tega prostora samo v Zedinjeni Sloveniji, ki naj v dostojnem sožitju s sosedi predstavlja del trajnega miru, tako potrebnega Evropi.

Ne samo zgodovina, marveč še bolj osebne izkušnje so nas izučile, da nikdar ničesar predslavljali ne bomo, če ne bomo trdno izhajali iz stališča, da smo Slovenci. Narod in njegove koristi - to je v današnjih dneh naše načelo in od njega ne smemo odstopiti. Le z urejenim slovenskim domom je dana možnost pravega in trajnega sožitja s srbskim in hrvatskim narodom. Za to odklanjamo vse načrte, ki bi hoteli na ta ali oni način okrnjevati naš program Zedinjene Slovenije.

Bivanje v tujini nam bo brezdvoma mnogo koristilo. Stik z velikim svetom nas bo usposobil v izdatni meri, da bomo pametneje in treznejše vodili našo domačijo. Nauke in izkustva pridobljena na tuji zemlji, bo treba v primerni obliki uresničiti ob povratku v domovino. Naš povratek ni odvisen le od formalnosti, ki jih bodo uredili maloštevilni posamezniki, marveč mnogo bolj od čim boljše izpopolnitve nas vseh. V nas samih mora zrasti zavest, kaj smo in kaj hočemo, do dna; kajti šele tedaj, ko bomo sami zreli sinovi in hčere zdravega naroda, bomo ta narod lahko tudi dostojno zastopali.

Zavedamo se, da naz čaka še mnogo dela in truda; veliko tu, še več pa doma. Zato na današnji praznik narodne skupnosti obljubimo svojemu narodu, kateremu dolgujemo vse, da bomo vsak po svojih najboljših močeh dali svoj prispevek na oltar domovine. Le du-

hovno porojeni in trdno povezani bomo v trudu in znoju lahko gradili nov dom.

Če! Ni to samo domovina od zelene Stajerske do idéjnih kraških tal, od skalovite Gorenjske do jadranske sinjine - to so tudi naši bratje in sestre v domovini, ki vedo, da smo Slovenci v svetu zaradi razne v domovini v prvi vrsti zedinjevalci celotnega slovenskega ozemlja.

Preko valov krvi in gorja, preko nam tako tujega rjovenja na naši mučeniški zemlji gre letošnji tretjemajski proglas začasnega narodnega predstavništva; gre naprej po poti, ki sta mu jo začrtala Bog in pravica, gre samo onemu cilju nasproti - končni uresničitvi najvišjih hrepenenj slovenskega naroda - Zedinjeni Sloveniji.

Danes je slovenski narodni praznik! Zato so naše besede posvečene v prvi vrsti našemu ožjemu domu - Zedinjeni Sloveniji. Ko pa bomo 1. decembra proslavljali praznik zedinjenja Slovencev, Hrvatov in Srbov v kraljevino Jugoslavijo, bomo povedali odkrito in možato besedo o skupnem domu, ki si ga želimo zgraditi.

Bog nam daj možnost, da bi čimprej začeli graditi Zedinjeno Slovenijo in veliko demokratično federalno kraljevino Jugoslavijo!

VAŽNEJŠI SVETOVNI DOGODKI ZADNJIH DNI

Dasi je minuli teden šel v zgodovino brez velikih živčnih pretresljajev, je vendar bil bogat na vsebini, ki bo dajala povdarka bodočemu svetovnemu političnemu razvoju. To vsebino izpolnjujejo predvsem francoske volitve, razpravljanja okoli podonavskih in balkanskih problemov in drugi svetovni dogodki, ki so se povprečnemu opazovalcu takorekoč izmuznili iz pogleda, pa vendar ne igrajo samo vloge pozabljenega kmeta na svetovni šahovnici.

VOLITVE V FRANCIJI niso samo francoska notranje-politična zadeva, ki bi naj bila zanimiva samo zaradi radovednosti, kako bo zmagal, ampak bo izid volitev v bodočnosti imel velik vpliv na razvoj svetovnopoličnega položaja. Preteklo nedeljo, dne 21. oktobra, se je francoski narod s 85% udeležbo na volitvah izrekel za politiko generala de Gaulle-a. S tem se je francoski narod z udeležbo kakršne še ni bilo v francoski volilni zgodovini, izrekel proti komunizmu, ker smo minule tedne bili priča hudemu sovjetskemu napadanjju na politiko ustvarjenja zapadnoevropskega bloka, katero idejo je sprožil prav general de Gaulle. Kljub temu, da so iz volitev izšli komunisti kot najmočnejša francoska stranka, bodo vendar v novem parlamentu ostali v veliki manjšini, ker so napredni katoličani in socialisti, ki de Gaulle-a podpirajo, skupaj dobili velikansko premoč nad komunisti. Tem bolj važno je to zaradi tega, ker je de Gaulle dobil večino tudi na vprašanje, ali naj ima skupščina v roku 7 mesecev, ko izdeluje načrt za novo ustavo, samo omejene parlamentarne pravice. S tem si je de Gaulle za čas najpomembnejše bližnje bodočnosti utrdil položaj tako, da je njegov padec onemogočen. To pa je za izvajanje njegovih zunanjepoličnih načrtov prav v dobi prvih 7 mesecev, ki bodo de Gaulle-ova predrznost, ki pa je pokazala močno protikomunistično usmerjenost francoskega naroda, ker njegovo vladno koalicijo sestavljajo napredni katoličani in socialisti, komunisti pa so spriče njihove skupne zmage propadli in ne bodo imeli v parlamentu priložnosti, delati velike ovire njihovi politiki. Sedaj je samo še na generalu de Gaulle-u, kako bo znal obdržati koalicijo. Upamo pa, da to ne bo preteško, ker so oboji - i napredni katoličani i socialisti - neizprosni nasprotniki komunistov, ki bodo v novem parlamentu predstavljali edino resno opozicijo.

NA MADŽARSKEM je sovjetski maršal Vorošilov izdal enostranski, povsod nedemokratični ukaz, da morajo vse madžarske stranke

za bodoče volitve sestaviti enotno listo. To je prav v trenutku, ko so se vlade USA in Vel. Britanije pripravljale, da priznajo provizorično madžarsko vlado, ko so videle, da so pri res demokratsko izpeljanih volitvah v budimpeštanski občinski odbor odnesli prepričljivo večino nad komunisti mali posestniki. Če je bil takšen izid v Budimpešti (Pariz je, recimo, dosledno volil komuniste!) so komunisti kmalu hitro izračunali, kaj jih čaka šele na podeželju; zato je hotel maršal Vorošilov položaj rešiti z eno samo kratko potezo. Toda ta poteza mu je izjalovila, še preden jo je prav napravil. Vlade zapadnih demokracij so tako dale razumeti, da priznanje vlade, ki bi izšla iz takšnih volitev, ni mogoče. Komunisti so sicer vprizorili nekaj nemirov in skušali izvesti nekaj pritiskov, toda ostalo je pri zahtevi zapadnih demokracij in stranke so izdale skupen proglas, da enotne liste ne bodo sestavljale. Če vzamemo za primero izid budimpeštanskih občinskih volitev, lahko s precejšnjo gotovostjo prerokujemo komunistični poraz pri bodočih madžarskih volitvah, - če seveda ne bodo komunisti poskušali ustvariti novega izvršenega dejstva, ki pa bi moral privedi samo do še večje napetosti med zavezniki, posebno, ker so zapadni zavezniki vložili oster protest proti enostranskemu trgovinskemu dogovoru med Madžarsko in SSSR in s tem pokazali, da so na dogodkih v Madžarski zelo zainteresirani. To celo tako zelo, da je vodilni angleški list moral zapisati, da "bi bil čudež, če USA in Vel. Britanija protesta nebi vložili!"

V ROMUNIJI je bila gotovo na sovjetsko zahtevo ustanovljena industrijska družba "SOVROM-PETROL" za izkoriščanje romunskih petrolejskih vrelcev, s katerimi Romunija plačuje Sovjetom reparacijo. Toda vrelci so po večini britanska in ameriška last. S tem so se skušali Sovjeti zadostiti za polom na Madžarskem. Pričakovati pa smemo, da bodo tudi na to zapadne demokracije primerno odgovorile, posebno, ker je po enomesečni zakasnitvi vendarle prišel v Anglijo članek z izjavami vodje romunske nacionalne kmečke stranke Manija, ki je brezobzirno razkrinkal diktaturo "Grozovih komunistov. Saj pravi, da "so postali pristaši romunske komunistične stranke oni Romuni, ki so si začasa diktature napravili zelo slab glas. Komunisti pa so postali zato, da bi tako ušli sodbi zaradi vojnega zločinstva." (Ali ni nekaj podobnega tudi v Titovi Jugoslaviji???) Manija nato nadaljuje: "Narodna kmečka stranka nestrpnost čaka na svobodne volitve, da svetu pokazala, da romun. narodno mnenje stoji za to ugotovitvijo in da bi pokazala Molotovu, kako slabo je bil o Romuniji informiran po neverodostojnih virih." Ta članek so v Londonu zabeležili z velikimi črkami in pričakovati smemo posege v romunske zadeve.

V BOLGARIJI se mudi ameriški opazovalec Mark Etheridge, ki bo lahko na mestu samem ugotovil upravičenost odločitve opozicionalnih strank, ki so izdale skupen proglas, da se pod razmerami, kakor jih pripravlja bolgarski komunistični režim, volitev ne more udeležiti.

GLEDE GRČIJE je v angleškem spodnjem domu padla službena izjava, da bo britanska vlada z vsemi razpoložljivimi sredstvi preprečila, da bi se v Grčiji s silo prevrnila oblast, pa naj bo to z leve ali desne. - Kaj to praktično pomeni, nam je vsem jasno, če vemo, da so desničarji itak na oblasti...

NA BALKANU se torej ne-bo naglo jasni. In če se razmere tako hitro bistrijo okoli Jugoslavije, Titu pač ne bo mnogo pomagalo, če v protest tem dogodkom kar brez noč kliče nazaj k svojim edinicam vse dopustnike in rezerviste, ki so se morali pretekle dni vrniti nazaj pod orožje; upamo da ta poteza maršala Tita v uradnih zapiskih zapadnih demokracij ni ostala nezapažena.

KARTA ZDRUŽENIH NARODOV je dne 24. oktobra stopila v veljavo, ko je položila ratifikacijske listine tudi Sovjetska zveza. Organizacija Združenih narodov pomeni mnogo bolj močno organizacijo, kot jo je pomenilo staro društvo narodov v Zenevi. Dokler Sovjetska zveza ni statuta Združenih narodov ratificirala, praktično ni bila po njem vezana. Sedaj je položaj povsem drugačen. V bodoče bo morala tudi Sovjetska zveza vsak nastali spor predložiti tej organizaciji in vsak svoj korak zagovarjati. Če noče riskirati tudi najhujših sankcij, bo odslej morala SSSR prav-tako kot vse druge države vse zadeve reševati pred tem forumom, v kolikor ti-čejo svetovnopolitične situacije. Politika izvršenih dejstev je s tem dobila svoj konec, če noče prav ona izvati konfliktov. Združeni narodi pa bodo imeli tako tudi stalno kontrolo nad nameni te velike vzhodne neznanke in bodo imeli priložnost zastaviti pot komunistični ekspanziji.

NA KITAJSKE DRŽAVLJANSKA VOJNA. V kitajski provinci Šantung je vzhodno od mesta Činana izbruhnila 22.t.m. ostra borba med komunističnimi četami in rednimi četami maršala Čangkajška. Radio London in Svica sta 23.t.m. poročala o hudih bojih. Če premislimo, da so pred kratkim slušbeni glasovi iz Amerike in Anglije dali razumeti, da sta obe državi na dogodkih v Kitajski na moč interesirani, smemo v bodočih dneh pričakovati odločnih korakov, ako med tem ena ali druga stranka na Kitajskem ne bo odnehala.

Ako pregledamo samo te dogodke, ki pa še davno niso obdelani od vseh strani in do korenin vseh vzrokov, nam postaja jasno, da se odnosi med zavezniki ostro zabrtujejo in se počasi približujejo popolni razjasnitvi. Tendenca, ki jo je mogoče zasledovati, gre za tem, da zapadne demokracije vedno bolj odločno skušajo dokazati, da so pripravljene z vsemi sredstvi nastopiti za vrednote, za katere so šle v vojno. To nam je dal razumeti tudi sam predsednik Truman, ko je te dni od kongresa zahteval, da uzakoni enoletno vojaško obveznost vsakega Amerikanca od 18.- 20. leta z motivacijo, da "Amerika mora biti močna, da uveljavi obveze, ki jih je dala svetu". Če le površno zasledujemo svetovno dogodka, nam ne bo treba dolgo ugibati, kdo bi danes, ko sta Nemčija in Japonska na tleh, mogel biti praktični napadalec na obveznosti, ki sta jih sprejeli USA in Vel. Britanija. Taka odločnost, kakor jo kažeta ti dve veliki demokraciji, pa nam more biti samo na moč simpatična in nam vliva upanje v ugodno rešitev tudi našega vprašanja.

O PASTIRKEM PISMU JUGOSLOV. SKOFOV še vedno pišejo komunistični listi v Titovini. Po vrsti se oglašajo rdeče veličine. Ker pa ne morejo z nobenim pravnim protidokazom na dan vsi po vrsti lažjejo, da je v Titovini velika verska svoboda, ker drugače ne bi mogli brati takega pisma in se sploh škofijska konferenca ne bi mogla vršiti.

V ZAGREBU SO župniki vprašali škofa, če res morajo brati celotno pastirsko pismo. Dr. Štepinac je odgovoril: "Če ste pripravljeni umreti za Kristusa, ga boste brali." Prali so ga vsi, v stolnici celo sam nadškof. Le pri Sv. Petru je prišlo do javnega protinastopa, nekaj žensk je kričalo pred župniščem in zahtevalo

župnika, a mimo so prikorakali drugi, ki so odobraval pismo in vzklikali nadškofu Štepincu.

PASTIRSKO PISMO JUGOSKOFOV JE ŽE V AMERIKI. Tam so komunisti zelo šarili z udarnostjo izjavo nekaterih slovenskih duhovnikov, ki so jo svojčas objavili ljubljanski komunistični listi. Pastirsko pismo pa zdaj našim ameriškim rojakom odpira oči.

V LIENSKEM TABORIŠČU sta se večeraj poročila g. Pleško Franc iz Ljubljane in Pilec Marija iz Brezovice. Mladomužuru želimo obilo božjega blagoslova.
BERETE SLOVENCA V TIROLAH,